

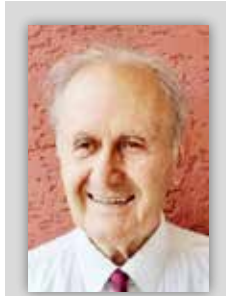

DERGİ SEVGİSİ VE DERGİCİLİĞİM

Rahmetli ağabeyim Hasan Sakaoglu (Konya 1923 - Konya 13 Mayıs 2019), tam bir Cumhuriyet çocuğu idi. İlkokul mezunu olmakla birlikte evine günlük üç gazete girerdi: Konya, Ankara ve İstanbul gazeteleri. O ayrıca döneminin önde gelen dergilerinden biri olan, ünlü yayıncımız Sedat Simavi'nin yayımladığı haftalık *Yedi Gün* (bir ara *7 Gün*) dergisinin de sıkı bir takipçisiydi. Kendisinden 16 yaş küçük olan ben kardeşi Saim ise o gazete ve dergileri zaman zaman oynayacak gibi algılar, zaten çok az olan fotoğraf ve ilanlarla oyalanırdım. Ancak *Yedi Gün*'ün eski sayılarına bakmak, evet sadece bakmak bile ben çocuk Saim'e heyecan verirdi. Mesela Alaettin Gövsâ'nın her hafta yayımladığı *50 Türk Büyüğü*'nün birinin yer aldığı eski sayıları beni pek ilgilendiriyordu. Attilâ'dan Mehmetçik'e uzanan çizgide yer alan önemli devlet adamı, kahraman, bilgin

ve sanatkârlardan seçilmiş olanlar bir kitap oluşturuyordu.

Üç gazeteye *gazete* diyordum ama *Yedi Gün*'ün bir *dergi* olduğunu bilmiyordum. Çünkü onun adı evimizde *dergi* değil *Yedi Gün* idi. O tür yayınlara *dergi* adı verildiğini daha sonraki yıllarda öğrenecektim.

Prof. Dr.
Saim SAKAOĞLU

1946 Eylülünde, Cumhuriyetimizin Konya'mıza kazandırdığı üç büyük okuldan biri olan, ancak günümüzde İl Millî Eğitim Müdürlüğü olarak kullanılan Hâkimiyeti Millîye İlkokulu'na, rahmetli babam Mehmet Sakaoglu'nun (Konya 1902 - 31 Mayıs 1975) elimden tutup kaydettirmesiyle de artık *okullu* olmuşum. Biraz okur ama yazamaz, biraz dört hesaptan (işlemeden) anlayan ben, başarılı bir öğrenci olarak sınıfları atlıyordum.

Aşağıda dile getireceğim olay üçüncü sınıfta iken mi

yaşanmıştı, yoksa bir sonraki sınıfta mı, hatırlayamıyorum. Okulun ilk haftasıydı. Bizim sınıfı beş yıl okutacak olan öğretmenimiz Zekiye İzgi Hanım (Drama 1909 - İstanbul 1989) sınıfımıza şöyle bir duyuruda bulundu:

“Bu yıl, işleyeceğimiz konularla birlikte okuyacağımız bir dergimiz olacak. Her hafta sizlere verilecek olan bu derginin adı *Okul Bilgisi*'dir (Derginin adı *Sınıf Bilgisi* de olabilirdi.) Almak isteyenler pazartesi gününe kadar onar lira getireceklerdir.” Ama benim için asıl önemlisi *dergi* denilen şeyin ne olduğunu daha yakından öğre-

necektim.

Üçüncü haftadan sonra dergilerimize kavuşmuştuk. Merak ve heyecanla sayfalarını çeviriyorum. Galiba 16 sayfa, yani bir forma idi. İçinde, o hafta işleyeceğimiz konularla at başı giden bilgiler ve bolca fotoğraf ve çizimler vardı.

İsınma konusunu işlediğimiz hafta, öğretmenimiz bize bir haber verdi. Ertesi gün, dergi ve kitaplarımızda fotoğraf ve çizimini gördüğümüz kaloriferi yerinde görmek için, Konya'daki tek kaloriferli yer olan Memleket Hastanesi'ne gidecektik. Evet, kaloriferin nasıl bir şey olduğunu görmek ve anlamak

için bizzat yerinde keşfe (!) gidecektik.

İlkokula başlamamdan tam beş yıl sonra, Eylül 1951'de Konya Lisesi'nin orta kısmının öğrencisi oluyorum. Ortaokul ve lisenin aynı binada öğrenim gördüğü bir binada ortaokullu olmak bile ayrı bir keyif veriyordu. O yıllarda okulumuzun, fizik laboratuvarının altında bir matbaası varmış ama artık kullanılmıyormuş. Ancak daha önce de okulumuzun bir dergisi yayımlandığı için geleneği devam ettirerek bu dergi dışarıda bastırılıyormuş. Okul ilan tahtasında dergimizin yayımlanacağına duyurulması üzerine, daha orta kısım öğrencisi filan olduğuma bakmadan bir derleme yazısı gönderiverdim. Ancak yayımlanmadı, iyi ki de yayımlanmadı. O yazımı gönderdikten sonra ben de beğenmeye başlamıştım. Konusu mu? Şimdilik saklı kalsın.

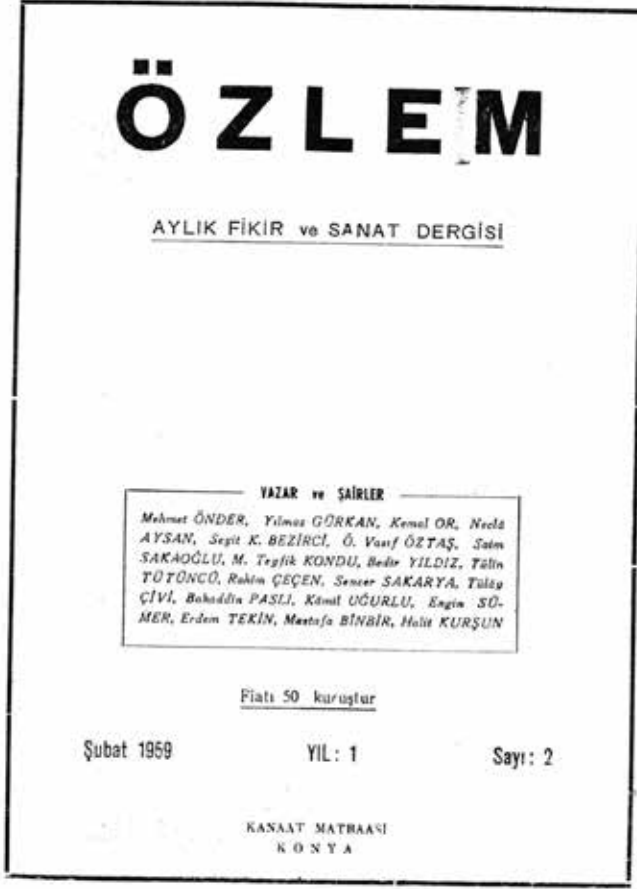
Ama o yıllarda İstanbul'da yayımlanan bazı dergiler Konya'ya da geliyordu. Zaten o günlerde ilimizde sadece iki gazete satış yeri vardı. Gazeteler, *müvezzi* adını verdiğimiz amca ve ağabeylerce çarşı içinde dolaşarak satılırdı. Sol koltuk altlarına aldıkları onlarca gazeteyi bağıra bağıra satarlardı. Unutulmasın, o yıllarda on sayfalık gazete bile yoktu, eklerin ise adları bile anılmıyordu. İşte o gazete bayilerinden Babahasanlar'ın dükkânının önünde bir de dergi sergisi bulunurdu. Yaşıtlarımın ve benim okuyacağımız dergilerden bazıları da burada satılıyordu: *Pekos Bill*, *Nat Pinkerton*, vb. *Cingöz Recai*, Şer-

lok *Holmes* de bir yerlerden bulup okuduğum birer formalık kitapçıklardı.

Bu dergilerin daha eski yıllara ait sayılardan birindeki bir noktayı sunmak istiyorum. Bu dergilerin tamamı her hafta basit bir soru sorar, doğru cevap verenlere kitap, hatıra defteri, dolma kalem, vb. armağanlar verirdi. Bu armağanı kazananlardan birinin de, daha sonra Yeni Türk Edebiyatı alanının ünlü isimlerinden biri olacak olan Prof. Dr. Orhan Okay (İstanbul, 26 Ocak 1931-İstanbul 13 Ocak 2017) olduğunu keşfetmişim. Onun bu özelliği sadece bizim bir yazımızda yer almaktadır.

Benim dergiciliğimde lise yıllarımın özel bir yeri vardır. Artık edebiyat dergilerinin okuyucusu olmuştum. *Türk Dili*, *Çağrı*, *Varlık* gibi dergiler elimizden düşmüyordu. Nedenise *Hisar* ve *Yeditepe* dergilerini göremiyorduk. Lise öğrenciliğimin son iki yılını edebiyat şubelerinde okudum. Son sınıfta tek edebiyat şubesi vardı ve hangar gibi bir sınıfta seksenden fazla öğrenci oturuyorduk! Ama iki fen şubesi kırkar kişilik odacıklarda yetiştiriliyordu.

Bu yetmemiş gibi bir de şimdilerde eğitsel kol denilen etkinlik alanında onlar iki oy sahibi idiler. Kol başkanı 6 Fen A'dan, kol başkan yardımcısı 6 Fen B'den... Seçimin ertesi günü bizim sınıf isyanları oynuyor. Meğer fenciler gizlice propaganda yapıp öbür sınıfların temsilcilerini de ayarlamışlar. Bizim sınıf, 'Bu böyle olmaz!' diyerek kolları sıvadı. Resmen

düzene karşı geliyorduk! Ne mi yapmıştık ve kimler baş oyuncu idi?

Yılmaz Gürkan (günümüzde, İstanbul'da avukat), Faruk K. Uzunlar (İstanbul'da iş insanı), Bedir Yıldız (Konya'da SSK emekli müfettişi) ve ben Saim Sakaoğlu bir sermaye oluşturarak dergi çıkarmaya karar verdik. Sermayemiz kişi başına otuz beşer liradan oluşuyordu. Neler neler yapmadık ki... Litemizin önceki mezunlarından gazeteci ağabeyimiz Ali Rıdvan Bülbül'ü (Doğanbey-Konya 1934 - Konya 10 Temmuz 2019) ziyarete gittik. O, Özdemokrat Konya gazetesinin sorumlularından idi. Bizim dörtlü ekibimiz, sınıfımızla da görüşerek

dergimizin adını Özlem olarak belirledik. Yaşı 18'ün üstünde olduğu için B. Yıldız'ı sahibi, A. R. Bülbül'ü de sorumlu müdür olarak gösterdik. Gerekli izinleri aldıktan sonra dergimizin ilk sayısını 11 Ocak 1959'da dağıtıma verdik. Dağıtım dedikse günümüzdeki gibi dağıtım şirketi filan değil. İlimizdeki belli okullardaki görevlilerimize ulaştırdığımız dergilerimiz onların aracılığıyla satılacak ve yine onlar aracılığıyla yeni yazar ve şairlere ulaşılacaktı. Dergimizde Türkiye'de tanınan birkaç imza sahibi vardı: Cahit Öztelli, Mehmet Önder, Feyzi Halıcı, Kemal Or, Necla Aysan, vb. Daha sonraki yıllarda ülke çapında tanınacak olan yazar ve şairlerden ise Halil

Zekai Yiğitler, Ahmet Nusret Önal, Abdülkadir Bulut, Mustafa Binbir gibi adlar da dergimizde yer alıyorlardı.

Ancak, bu hevesimiz, hepimizin diplomalarımızı alıp üniversite şehirlerine doğru yola çıkmamızla sona ermiş oldu. Çünkü bu güzel işi emanet edeceğimiz gönüllüleri bulamamıştık.

Bizim böyle bir maceramız daha oldu. Oldu ama doğrusunu söylemek gerekirse bu sefer şansımız yaver gitmedi. Belki bu işimiz bir dergicilik değildi ama taşraya göre öyle sayılabılırdi. Erzurum yıllarım... 12 yıl olmuş... Doktora bitmiş, yedek subaylıktan tezkeremi almışım, yurt dışı görevlendirilmelerimden dönmüşüm, doçentlik filan derken yeni bir çalışmaya yöneliverdik: *Dadaş!*

Öğrencim Vahdettin Aksu günlük *Halkın Sesi* gazetesinde çalışıyor. Yazıyor, sayfa düzenliyor derken bir gün ilgi çekici öneri ile geliyor. 'Bizim gazetede bir folklor eki hazırlayalım.' Âşığa Bağdat sorulmamış, biz de hemen kabulleni verdik. Bölümümüzde birkaç kişiyiz, konuya ilgili duyan yan dalların elemanları da var derken yola koyuluverdik. Her ayın ikinci pazartesi günleri *Dadaş* okuyucularıyla buluşacak. Buluşmaya 08 Ekim 1979 Pazartesi günü başladık.

Halkın Sesi gazetesinin bu aylık folklor ekinin bazı özelliklerini hatırlatmakta yarar vardır. Mesela, rahmetli öğrencim Prof. Dr. Ali Berat Alptekin'in ilk yazısı burada yer

almıştı. Bizim, ilerleyen yıllarda bize kitaplar kazandıracak olan ilk ad bilimi yazılarımız *Dadaş*'ta dünyaya geldi. Daha de önemlisi, Türk dünyasının çeşitli coğrafyalarından seçilmiş atasözü, efsane, mâni ve masal örneklerinin de orada yer alması idi.

Ne güzel günlerdi o günler, ne güzeldi orada yer alan yazarlar ve âşıklar... Prof. Alptekin gibi hocası Prof. Dr. Bilge Seyidoğlu da aramızda değil artık. Şiirlerine yer verdiğimiz güçlü âşıklarımızdan Kadırlılı Âşık Halil Karabulut ile Gürünlü Âşık Gülhanî da artık aramızda değiller. Ruhları şâd olsun.

Dadaş'ın ömrü sadece iki sayı olabildi. Hemen şunu belirtelim, bizden kaynaklanan bir sorun yoktu. Yazı ve şiir eksikimiz yoktu da orası için hazırlayıp da elimizde kalanları başka yerlerde yayımlamıştık. Galiba, öğrencimiz o gazeteden ayrılınca gazetenin sahibi konumunda olan/lar bizim *Dadaş*'ı tatile çıkarıvermişler.

Bizim dergiciliğimizin bir de profesyonel dönemi vardır. Galiba o dönemi bir başka yazımıza bırakacağız. Günümüzde ise; ikisi de iki aylık olan Niğde'de yayımlanan *Akpınar* ile Ankara'da yayımlanan *Kültür Çağlayanı*'nda sürekli olarak yazıyorum. Ayrıca *Akademik Sayfalar*'ı da yazısız bırakmıyorum. Geçtiğimiz yıllarda; *Turan*, *Çelebi*, *Edebice*, *Akra*, *Kültür Ekseni*, vb. dergilerde daha çok bilimsel ağırlıklı yazılarımız yer almıştı.

BELGELERLE KONYA HÜKÜMET KONAĞI'NIN İNŞASI-5

Yangının üzerinden altı sene geçmesine rağmen hükümet konağının böylesine acınacak hâlde durması, Konya'nın ileri gelenleriyle halkını da oldukça rahatsız ettiği aşığıdaki belgeden anlaşılmaktadır. Mevlâna Dergâhı Postnişini Safet Çelebi önderliğinde müftü efendi, beş idare meclisi üyesi ve eşraftan 181 kişi kaleme aldıkları aşığıdaki yazıda yeni hükümet konağının inşası için gereken bütün parayı vermeye hazır olduklarını da belirtirler.

Hû

Huzûr-ı Âlî-i Cenâb-ı Vilâyet-penâhiye

Sâye-i ma'mûriyyet-vâye-i şeh-rîyârîde mücerred ikdâm mahsûs cenâb-ı vilâyet-penâhîlerle memleketimiziñ her tarafında âsâr-ı terakkî ve umrân meşhûd ve rûnümün olduğu gibi her şû'be-i idâre dahi yine müsâ'ade-i celîle-i hıdvânelerile kesb-i salâh ve intizâm idüb bundan dolayı lisân-ı umûmî-i ahâlî du'â-yı ömür ve ikbâl-i şeh-rîyârîye müsahhar lisana musadekat itmiş rûz-ı firûz cülûs-ı hümâyûnu mebd'e-i sa'âdet-i Os-mâniyyân olan şeh-rîyârî-i mâdelet-girdâr efendimiz hazretleriniñ memâlikde mahrûse-i şeh-rîyârîlerinde terakkiyât-ı ciddiyye ve sahihiyye

ibrâz idenler hakkında mebzul ve râyegân olan eltâf-ı mâlânihâye-i hüsvânelerine vilâyetimiziñ daha samîmen kesb-i istihkâka gittiği vâreste-i delâ'il bulunmuşdur ancak ma'lûm-ı sâmi-i cenâb-ı vilâyet-penâhîleri olduğu vechile Konya vilâyetiniñ hükümet konağı bundan altı sene mukaddem müteharrik olarak şimdiye kadar inşâ olunamadığı cihetle yine bizim umurumuzu hukukumuzu tesviyye ve muhâfaza ile meşgul olan me'mûrîn-i mevcûde ahâlimiziñ himmetine ve devlet-i ebed müddetimiziñ şân-ı âlisine muvâfık olmayacak mahallerde ikâmet itmekde ve ba'zı dâ'ireler dahi bezistânda tutulan kirâ odalarında ifâ-yı vazife eylemekde olduğundan doğrusu şu hâl her tarafda meşhûd ve mesmû' olan terakkiyât-ı sahîhaya karışı kullarını hacil ve şerm-sâr itmektedir ve lâsiyyemâ devlet-i ebed müddetimizden şimdiye kadar görmüş ve görülmekde bulunmuş olduğumuz lutf ve inâyet ve mücerred sâye-i satvet-vâye-i cenâb-ı şehinşâhîde nâ'il olduğumuz emn ve râhat bizi her dürlü hidemâta sevk ve icbâr itmekde olub el-minnetullah bu vazife-i mukaddeseyi ifâ için cân ve başımızı fedâyâ hazır ve âmâde olduğumuz hâlde vilâyetimiziñ sâ'ir vilâyâtdan himmetsiz görünmesine ve şerefi yine bize â'id olan hükümet konağımızıñ böyle muhterik hâlde kalmasına müsâ'ade-i merhamet-âde-i hazret-i şeh-rîyârîye mağrûren râzî ol-

madığımız cihetle vilâyetimiziñ kâffe-i ahâlîsi hükûmet konağımızıñ bi'l-cümle mesârif-i inşâ'îyyesini memnûnen i'tâyâ hâzır olduğumuzdan zîr-i idâre-i hükûmetde olmak üzere mütehayyizât-ı ahâlîden mürekkeb bir komisyon teşkil olunarak ahâlîce vukû'bulacak muâvenât-ı nakdiyye ve bedeniyye ile mezkûr hükûmet konağımızıñ inşasına müsâade-i aliyye-i vilâyet-penâhileri erzân ve şâyân buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i men lehül-emriñdir fi 15 Safer sene 301 ve fi 3 Kânûn-ı Evvel sene 99

ed-Dâ'î'l-kadîm

Postnişîn-i Dergâh-ı

Hazret-i Mevlânâ

(pul-mühür: Mustafâ Safvet⁽¹⁾

ibn Hazret-i ...)⁽²⁾

(1) **Mustafa Safvet Çelebi** (1834-1888): Mehmet Said Hemdem Çelebi'nin (ö. 1859) oğludur. Ağabeyi İbrahim Fahreddin Çelebi'nin 1299 (1882)'da vefatı üzerine yirmi yedinci halife olarak Konya Mevlâna Dergâhı Postnişinliğine tayin edildi ve vefatına kadar altı yıl bu görevde kaldı (Şafak 2014: 254).

(2) Günümüz Türkçesiyle:
Hü

Yüce Valilik Koruyucusu Hazretlerinin Makamına

Bayındırlık sahibi padişahımız sayesinde [onun] kendine has gayretli valilik koruyucusu hazretleriyle [valileriyle] memleketimizin her tarafında ilerleme ve gelişme eserleri yüz gösterip gözlemlendiği gibi her idare şubesi dahi yine yüce vezirlerinin izinleriyle huzur ve düzen kazanıp bundan dolayı ahalinin genelinin dillerindeki [onun] ömrüne ve bahtına dair dualar dostluğa dönüşmüştür. Onun tahta çıktığı uğurlu gün, Osmanlıda mutluluğun başlangıcı olmuştur. Adaletli sultanımız efendimiz hazretlerinin memlekette, büyük şehirlerinde ciddi ve gerçek gelişmişlik gösterenler hakkında bol ve karşılıksız olan şahlığına yaraşır sonsuz lütfularına vilâyetimizin daha samimi olarak layıklık kazandığı delile gerek bırakmamıştır. Ancak yüce valiliğin koruyucusu hazretlerinin malumu olduğu üzere Konya vilâyetinin hükûmet konağı bundan altı sene önce yanarak şimdiki kadar inşa olunamadığı için yine bizim umurumuzu, hukukumuzu sağlama ve muhafaza ile meşgul olan mevcut memurlar ahalinizin himmetine ve ebed müddet devletimizin yüce şanına uygun olmayacak mahallerde ikamet etmekte ve bazı daireler de bedestende tutulan kira odalarında vazife yaptığından, doğrusu şu hâl her tarafta görülen ve duyulan gerçek gelişmeye karşı kullarını utandırmakta ve mahcup etmektedir. Özellikle ebed müddet devletimizden şimdiki kadar görmüş ve görülmekte bulunmuş olduğumuz lütf ve yardım ve yalın güç sahibi padişahımız hazretlerinin

[Tezkirenin altında müftü ve beş meclis-i idare azasından başka eşraftan 181 kişinin mühür veya imzaları yer almaktadır.]
(Belge Nu. 14)

Konya Valisi Mehmet Said Paşa da yukarıdaki yazıyı bir üst yazıyla Dâhiliye Nezaretine gönderir. Paşa, yazısında bina yokluğu, dolayısıyla hükûmet memurlarının şurada burada kiralanan binalarda görev yapması sebebiyle Konya'da hükûmet hizmetlerinin ne zor şartlarda yerine getirildiğini de tekrarlarlar.

Hü

Konya Vilâyeti

Aded

142

Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesi
Cânib-i Behiyyesine

Ma'rûz-ı çâkerleridir ki

Bundan mukaddem müteharrik olan Konya Hükûmet Konağınıñ yüzde bir hesâbile zürrâ'dan zahire alınarak ve ta'vîz-i zehâyirinden bir mikdârı karşılık tutularak yapılan resm mucibince inşâsı hakkında

sayesinde nail olduğumuz güven ve huzur bizi her türlü hizmete sevk ve zorlamakta olup, Allah'a şükürler olsun ki, bu mukaddes vazifeyi yapmak için can ve başımızı fedaya hazır ve amade olduğumuz hâlde vilâyetimizin diğer vilâyetlerden himmetsiz görünmesine ve şerefi yine bize ait olan hükûmet konağımızın böyle yanık hâlde kalmasına merhamet sahibi padişahımız hazretlerinin müsaadelerine dayanarak razı olmadığımız cihetle vilâyetimiz ahalsinin tamamı hükûmet konağımızın bütün inşa masraflarını memnuniyetle vermeye hazır olduğumuzdan hükûmet idaresi altında olmak üzere halkın ileri gelenlerinden meydana gelmiş bir komisyon teşkil olunarak ahâlîce yapılacak nakdi ve bedeni yardımlarla mezkûr hükûmet konağımızın inşasına yüce vilâyet koruyucumuz uygun ve yaraşır buyurulmak hususunda emir ve ferman emir sahiplerindir. 16 Aralık 1883

Eski duacınız
Hazret-i Mevlânâ Dergâhı Postnişini

sebk iden arz ve iş'âr-ı çâkerâneme cevaben şeref-vârid olan 26 Hazi-ran sene 99 târîhli ve altmış yedi numarolu tahrîrât-ı aliyye-i fahîmânelerinden gösterilen her iki sûret dahi ahâlîye mürâca'at demek olub kabûli câ'iz olamayacağı ve ya-pılan resm pek de cesîm olduğu beyân-ı âlîsiyle bunuñ sene-i âtiyye-ye ta'lîkile münâsib bir karşılık te-dârik olunması emr ü fermân buyu-rulmuşdur

Merkez-i vilâyet olan Konya'da hükûmet konağı olmamakdan-nâşî devâ'ir-i hükûmetiñ ekseri ötede beride istikrâ olunan hâne ve mağâ-zalarda ikâmet itmekde ve erkân-ı vilâyet dahi zabita dâ'iresine pek güçlûkle sığışabilüb fevke'lâde bir usretle imrâr-ı eyyâm eylemekde olduğundan küçük büyük bir hükû-met konağınıñ inşâsı maslahaten ve siyâseten lâzım gelmesine mebnî bu bâbdaki te'âtî-i efkâr olunmak üzere işbu irâde nâme-i fahîmâne-leri üzerine me'mûrîn ile erkân ve eşrâfdan mürekkeb bir meclis-i umûmî akd olundu

Cereyân iden müzâkerât arasın-dan eşrâf-ı memleket bi'l-ittihâd cânib-i hükûmet-i seniyyeden her bâr görmekte oldukları eltâf-ı mâlâ-nihâye-i teb'a-perveri iktiza-sınca şu zamânda hazîne-i devlete bâr olmak münâsib olmayacağından ve her tarafda ibrâz olunan arzû-yı terakkî ve umrâna karşı ken-dileriniñ himmetsiz görünmesine râzî olmayacaklarından ... [yıp-ranma] şerefi yine kendilerine â'id olan hükûmet konağınıñ inşâsı zımında mâlen ve bedenen i'âne ideceklerini ve fakat evvelce yapılan resm tarzında inşâsı mesârif-i kesî-reyi müstelzim olacağı cihetle ko-nağınıñ nîm kârgîr olmak ve nihâyet yedi sekiz yüz biñ kuruşla itmâm idilmek şartile inşâsına evvel

bahârda mübâşeret olunmak üzere şimdiden hükûmetiñ nezaretinden olarak bir komisyon teşkilile levâ-zimât-ı ibtidâ'iyeniñ tedârik ve ihzarına teşebbüs olunmasını beyân itdikleri gibi ol-bâbdaki bir mazbata-i umûmî dahi yaparak i'tâ eylediler

Vâki'a-i emâkin-i mîrîye için ahâlîye tahmil-i mesârif münâsib olamaz ise de şu aralık hazinece mesârif-i inşâ'iyeye i'tâsınca imkân müsâ'id olmamak ve başka dürlü de karşılık tedâriki gayr-i kâbil bulun-mak hasebile yine i'âne tarikine git-mek lâzım geleceğine ve ber-minvâl ma'rûz-ı ahâliden isti'âne münâsib olsa bile bu bâbdaki istid'alarınıñ kabûlünde dahi be's olmayub ve lâ-siyyemâ i'ânât-ı nakdiyyeyi yine kendilerinden mürekkeb yapılacak bir komisyon toplayacağı ve bede-nen istihdâm idilecekleri dahi yine o komisyon çalışdıracağı cihetle bunda gayr-i münâsib bir mu'âmele vukû'u da mütebâdir olmayub zik-rolunan umûmî mazbata leffen arz ve takdîm kıldığını mebnî bu sû-ret muvâfık-ı emr ü fermân-ı hı-dîvîleri bulunduğu hâlde bi-mennihi te'âlâ evvel bahârdaki amelîyyâtı teshil için şimdiden taş çekdirilmek ve kireç yakdırılmak ve konağını ev-velkine nisbetle orta mikyâsda olan resmi bi't-tanzîm takdîm kılınmak üzere bu bâbdaki irâdeleriniñ telg-rafla i'tâ ve ihsân buyurulması bâ-bında emr ü fermân hazret-i men lehül-emriñdir fi 21 Safer sene 301 ve fi 9 Kânûn-ı Evvel sene 99

Bende

Es-Seyyîd Mehmed Sa'îd⁽³⁾

(3) Mehmet Sait Paşa (1831-1896): "İngiliz" ve "Eğini" lakaplarıyla bilinen Mehmet Sait Paşa, Osmanlı'nın 224. Konya valisidir ve 13 Cemaziyellevvel 1298 (13 Nisan 1881) ila 4 Zilkade 1304 (25 Temmuz 1887) tarihleri arasında, altı yılı aşkın bu görevde kalmıştır (Işık 2018: 10).

İşbu inhâ Şûrâ-yı Devletce virilen karar mücibince tastîr ve tesyîr buyurulan tahrîrât-ı aliyeye cevaben vürûd itmiş olmasına ve me'âl-i iş'âra nazaran icâbınıñ tezekkürü zımında tereküb-i inhânıñ Şûrâ-yı Devlete havâle buyurulması bâbında fermân hazret-i men lehül-emriñdir fi 17 Receb sene 1301 ve fi 1 Mayıs sene 1300

Mühür: Dâhiliye Nezâret-i seniyye Şûrâ-yı Devlete fi 2 Mayıs sene 300⁽⁴⁾

(4) Günümüz Türkçesiyle:

Hû

Konya Vilayeti
Adet
142

Yüce Dâhiliye Nezareti Değerli Makamına

Bendelerinin dilekçeleridir ki

Bundan önce yanan Konya Hükümet Konağının yüzde bir hesabıyla çiftçilerden zahire alınarak ve zahire bedellerinden bir miktarı karşılık tutularak yapılan plan mucibince inşası hakkında önceden yapılan arz ve bendelerinin yazılarına cevaben şerefle gelen 08 Temmuz 1883 tarihli ve altmış yedi numaralı yüce makamın yazılarında gösterilen her iki suret dahi ahaliye müracaat demek olup kabulü uygun olamayacağı ve yapılan plan pek de büyük olduğu yüce beyanıyla bunun gelecek seneye ertelenmesiyle münasip bir karşılık tedarik olunması emir ve ferman buyurulmuştur.

Vilayet merkezi olan Konya'da hükümet konağı olmadığı için hükümet dairelerinin çoğu ötede beride kiralanmış hane ve dükkânlarda ikamet etmekte ve vilayet erkânı dahi zabta dairesine pek güçlükle sığılabilmek fevkalade bir zahmetle günleri geçirmekte olduğundan küçük büyük bir hükümet konağının inşası idareten ve siyaseten lazım gelmesinden dolayı bu konuda fikir alışverişinde bulunmak üzere yüce makamlarının bu emirleri üzerine memurlar ile erkân ve eşraftan meydana gelen bir genel meclis oluşturuldu.

Cereyan eden görüşmeler arasından memleketin eşrafı fikir birliğiyle yüce hükümet makamından her defa gördükleri halkını sevenin sonsuz lütufları gereğince şu zamanda devlet hazinesine yük olmak münasip olmayacağından ve her tarafta beliren ilerleme ve gelişme arzusuna karşı kendilerinin himmetsiz görünmesine razı olmayacaklarından ... [yıpranma] şerefi yine kendilerine ait olan hükümet konağının inşası için malen ve bedenen yardım edeceklerini ve fakat evvelce yapılan plan tarzında inşası fazla masrafı gerektireceği cihetiyle konağın yarı kâğıt olmak ve nihayet yedi sekiz yüz bin kuruşla tamamlamak şartıyla inşasına ilkbaharda başlanmak üzere şimdiden hükümetin gözetiminden olarak bir komisyon teşkiliyle başlangıç malzemelerinin tedarik ve hazırlanmasına teşebbüs olunmasını beyan ettikleri gibi o hususta bir genel bir belge dahi yaparaktırdılar.

Devlete ait mevkilerin yapılması için ahaliye masraf yüklemek münasip olamaz ise de şu aralık hazinece inşaat masrafı verilmesine imkân müsait olmaması ve başka türlü de karşılık tedariki mümkün olmaması sebebiyle yine yardım yoluna gitmek

(BOA, ŞD. / 1709-14, 29 Şaban 1301/24 Haziran 1884)
(Belge Nu. 15)

Dâhiliye Nezaretince Şura-yı Devlete havale edilen Konya Valiliğinin yazısı ve ekleri burada değerlendirilmiş ve aşağıdaki yazısında da Konya Hükümet Konağı'nın inşasına izin verilmesi doğrultusundaki görüşü beyan edilmiştir.

Hû

Şûrâ-yı Devlet

Dâhiliye Dâ'iresi

Aded

503

Konya Hükümet Konağı'nın müteharrik olmasından dolayı yüzde bir hesâbile zurrâ'dan zahîre alınarak ve ta'vîz-i zehâyirinden bir mikdârı karşılık tutularak yapılan resm vechile inşâsı hakkında vâki istîzân üzerine mesârif-i inşâ'iyyesinin tesviyesince tasavvur olunan her iki sûret ahaliye mürâca'at demek olarak kabûlü gayr-i câ'iz ve

lazım geleceğine ve eskiden olduğu gibi ahalden yardım istemek münasip olsa bile bu konudaki dilekçelerinin kabulünde dahi sakınca olmayıp özellikle nakdî yardımları yine kendilerinden oluşan bir komisyonun toplayacağı ve bedenen istihdam edilecekleri de yine o komisyonun çalışacağı yönüyle bunda uygun olmayan bir muamele vukuu da oluşmayıp zikrolunan umumi mazbata ekli olarak arz ve takdim kılındığından bu suret, vezirlerinin uygun emir ve fermanı olduğu hâlde Allah'ın izniyle ilkbahardaki faaliyeti kolaylaştırmak için şimdiden taş çektilmek ve kireç yakıtılmak ve konağın evvelkine nispetle orta ölçekte olan planı düzenlenip takdim kılınmak üzere bu konudaki buyruklarının telgrafla başlanıp verilmesi hususunda emir ve ferman emir sahibi hazretlerindedir. 21 Aralık 1883

Bende

Seyyid Mehmed Said

Bu yazı Şura-yı Devletçe verilen karar mucibince yazılıp gönderilen yüce yazıya cevaben gelmiş olmasına ve yazının anlamına nazaran icabının görüldüğü için yazıların birleştirilip Şura-yı Devlete havale buyurulması hususunda ferman emir sahiplerindedir. 13 Mayıs 1884

Mühür: Yüce Dâhiliye Nezareti
14 Mayıs 1884

Şura-yı Devlete

Merhaba
Akademik Sayfalar

konağı inşâsı elzem olduğundan me'mûrîn ve erkân ve eşrâfdan mürekkeb akd olunan meclîs-i umûmîde hazîne-i devlete bâr olmamak üzere mezkûr konağın inşâsı zımında mâlen ve bedenen i'âne edeceklerini ve fakat evvelce yapılan resm tarzında inşâsı mesârif-i kesîreyi müstelzim olacağı cihetle nîm kârgîr olmak ve nihâyet yedi sekiz yüz biñ kuruşla itmâm edilmek şartile inşâsına mübâşeret olunmak üzere hükûmet nezâreti tahtında bir komisyon teşkîliyle levâzım-ı inşâ'iyeniñ tedârik ve ihzarına teşebbüs olunmasını beyân ile bir kit'a da mazbata-i umûmiyye i'tâ etmiş olduklarından ve mesârif-i inşâ'iyesiniñ tesviyyesine başka dürlü karşılık tedâriki gayr-i kâbil idüğinden evvelkine nisbetle orta mikyâsda olan resmi gönderilmek üzere hemân me'zûniyyet i'tâsı ehemmiyyetle dermeyân olunmuştur

Sûret-i iş'âra nazaran Konya Hükûmet Konağınıñ müteharrik olmasından dolayı me'mûrîn-i hükûmetiñ ikâmesi için verilmekde olan kiradan kurtulmak ve dev'âr-i hükûmet topluca bir mahalde ikâmet eylemek üzere böyle bir dâ'ireniñ inşâsı hâlen ve maslahaten taht-ı lüzumda olduğu ve mesârif-i inşâ'iyesiniñ i'âneten tesviyyesiçün taraf-ı ahâliden kendü hüsn-i rızâ ve muvâfakatlarla arz-ı hâhiş ve istid'â olduğu anlaşılmiş ve hükûmete müte'allik ebniyye için bi'r-rızâ vukû'bulacak i'âne-i ahâlîniñ kabûlü meclîs-i mahsus-ı vukelâ karâr-ı âlisi iktizasından bulunmuş olmağla sûret-i iş'âr karâr-ı âliye muvâfık görüldüğünden ebniyye-i emîriyye ve vûkufiyye inşâat ve ta'mîrât nizâm-nâmesi ahkâmına tevfiķan keşf ü münâkasası bi'l-icrâ maktû'an ve yahûd

emâneten inşâsı suretlerinden kan-kısı hayırlı görünüyor ise ol-sûretle inşâ olunmak ve inşâat-ı vâki'a mu'teberân-ı ahâliden mürekkeb teşkil olunacak komisyon ma'rifeti ve hükûmetiñ inzimâm-ı nezâreti tahtında bulunmak ve hitâmında keşf-i sânisî bi'l-icrâ keşf defterile resmi gönderilmek ve fukarâ-yı ahâliden bir akçe alınmamakla berâber bir güne sû'isti'mâlâta meydân verilmemek üzere vilâyet-i mezkûreye me'zûniyyet i'tâsınıñ Dâhiliyye Nezâret-i celîlesine havâlesi tezekkür kılındı emr ü fermân hazret-i men lehül-emriñdir fi 29 Şa'bân sene 1301 ve fi 11 Haziran sene 1300⁽⁵⁾

(5) Günümüz Türkçesiyle:

Hü

Şura-yı Devlet
Dâhiliyye Dairesi
Adet
503

Konya Hükûmet Konağı'nın yanmasından dolayı yüzde bir hesabıyla çiftçilerden zahire alınarak ve ödünç zahirelerden bir miktarı karşılık tutularak yapılan plan üzerine inşâsı hakkında vaki izin istenmesi üzerine inşâ masraflarının ödenmesinde tasavvur olunan her iki suret ahaliye müracaat demek olarak kabulü uygun olmayıp ve yapılan plan pek büyük olduğundan bunun için başkaca bir karşılık tedariki hakkında evvel gelen yazıya cevaben mezkûr vilayetten yüce Dâhiliye Nezaretine gönderilen 22 Aralık 1883 tarih ve yüz kırk iki numaralı yazışma, ekleriyle Şura-yı Devlete havale ve 15 Mayıs 1884 tarihinde Dâhiliye Dairesine verilmele okundu.

Yazı mealinde mezkûr hükûmet konağı altı sene evvel yanmasından dolayı hükûmet memurları ekseri ötede beride kiralanan hane ve dükkânlarda ve vilâyet erkânı zabita dairesinde ikametle fevkalade sıkıntı çekmekte olmasıyla bir hükûmet konağı inşâsı elzem olduğundan memurlar, erkân ve eşraftan meydana gelmesi kararlaştırılan umumî mecliste devlet hazinesine yük olmamak üzere mezkûr konağın inşâsı için malen ve bedenen yardım edeceklerini ve fakat evvelce yapılan plan tarzında inşâsı fazla masrafı gerektireceğinden yarı kâgir olmak ve nihâyet yedi sekiz yüz bin kuruşla tamamlanmak şartıyla inşâsına başlanılmak üzere hükûmet gözetimi altında bir komisyon teşkîliyle inşâat levâzimatının tedârik ve hazırlanmasına teşebbüs olunmasını beyan ile bir bölük de genel belgeleri vermiş olduklarından ve inşâ masraflarının ödenmesine başka türlü karşılık tedariki mümkün olmadığından evvelkine nispetle orta ölçekte olan planı gönderilmek üzere hemen izin verilmesi ehemmiyyetle bildirilmiştir.

Yazı suretine nazaran Konya Hükûmet Konağının yanmasından dolayı hükûmet memurlarının kalması için verilmekte olan kiradan kurtulmak ve hükûmet dairelerini topluca bir mahalde ikamet eylemek üzere böyle bir dairenin inşâsı hâlen ve idâreten gerekli olduğu ve inşâat masraflarının yardımlarla ödenmesi için halk tarafından kendi hüsnü rıza

[Mühürler:]

*Es-Seyyîd Ziyâeddîn / İktades
Yanko / Mehmed Memdûh şüde
hemnâm / Rızâ / Ahmed Lütfi /
Abdullah / es-Seyyid Mehmed
Besîm / ... (Belge Nu. 16)*

Dâhiliye Nezareti, Şura-yı
Devletten çıkan olumlu görüşü
aşağıdaki yazıyla Sadrazamlık
Makamına bildirir.

Hû

Bâb-ı Âlî

Nezâret-i Umûr-ı Dâhiliyye

Mektûbî Kalemi

Aded

407

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Sadâ-
ret-penâhiye

*Ma'rûz-ı Çâker-i Kemîneleri-
dir ki*

*Konya Hükûmet Konağının
müteharrik olması müceddeden
inşâsı hakkında vilâyeten
vukû'bulan iş'âr üzerine Şûrâ-yı
Devlet Dâhiliyye Dâ'iresinden ka-
leme alınan mazbata leffen tak-
dim kılındı me'âlimden karîn-i ilm-
i sâmi-i hazret-i sadâret-penâhile-
ri buyurulacağı üzere mezkûr ko-*

ve muvafaklarıyla arzu ve dilekçeleri sunulduğu anlaşmış ve hükûmete ait binalar için rızayla yapılacak halk yardımının kabulü özel vekiller meclisinin yüce kararı gereğinden bulunmuş olmakla yazı sureti yüce karara uygun görüldüğünden devlete ait binaların inşaat ve tamirat nizamnamesi hükûmlerine uyulup keşif ve eksiltmesi yapılarak götürü olarak veyahut emaneten inşası suretlerinden hangisi hayırlı görünüyorsa o suretle inşa olunmak ve inşaat vakası halkın ileri gelenlerinden oluşacak bir komisyon tarafından ve hükûmetin gözetimi altında bulunmak ve bitmesinde ikinci keşfi yapılarak keşif defterleriyle resmi gönderilmek ve halkın fakirlerinden bir akçe alınmamakla beraber bir türlü suiistimaller meydana verilmemek üzere mezkûr vilayete izin verilmesinin yüce Dâhiliye Nezaretine havalesi görüldü. Emir ve ferman emir sahibi hazretlerindir. 24 Haziran 1884

*nağın bi'r-rızâ i'âneten âhâli ile ve
nihâyet yedi sekiz yüz biñ gurus
mesârifle inşâ ve itmâm olunacağı
gibi orada hükûmet konağına
lüzûm ve ihtiyâc olub meblağ-ı
mezbûre başka karşılık tedârîki
kâbil olmamasına ve hükûmete
müte'allik ebniyye için bi'r-rızâ
vuku'bulacak i'âneniñ kabûlü
karâr-ı âliye muvâfık olmasına
binâ'en bunuñ Ebniyye-i Emîriyye
ve Vakfiyye İnşâ'at ve Ta'mîrât
Nizâmnamesi ahkâmına tevfiқан
keşif ve münâkasası bi'l-icrâ mak-
tû'an ve yâhûd emâneten inşâsı
sûretlerinden kangısı hayırlı gö-
rünüyor ise ol-sûretle inşâ olun-
mak ve inşâ'at-ı vâk'a müteberân-
ı âhâleden mürekkeb teşkil oluna-
cak komisyon ma'rifeti ve hükû-
met nezâreti tahtında bulunmak
ve hitâmında keşif-i sânisî bi'l-icrâ
keşif defterile resmi gönderilmek
ve fukarâ-yı âhâleden bir akçe
alınmamakla berâber bir güne
sû-i isti'mâlâta meydân verilme-
mek üzere vilâyete me'zûniyyet
i'tâsınıñ nezâret-i âcizîme havâle-
si tezekkür edildiği gösterilmekle
ol-vechile icrâ-yı icâbî emr ü irâde-
i aliyye-i fahâmet-penâhilerine
vabestedir ol-bâbda fermân haz-
ret-i men-lehül-emriñdir*

*fi selh-i Ramazan 1301 ve fi
11 Temmuz 300⁽⁶⁾ (Belge Nu. 17)*

(6) Günümüz Türkçesiyle:

Hû

Babiâli
Dâhiliye İşleri Nezareti
Yazı İşleri Kalemi
Aded
407

Sadrazamlık Koruyucusunun Yüksek Makamına

Aciz bendelerinin dilekçeleridir.

Konya Hükûmet Konağının yanmasıyla yeniden inşası hakkında vallikten gelen yazı üzerine Şura-yı Devlet Dâhiliye Dairesinden kaleme alınan belge ekte takdim kılındı. Mealinden yüce sadrazamlık makamının koruyucusunun bilgilendirileceği üzere mezkûr konağın halkın gönüllü yardımları ile ve nihayet yedi sekiz yüz bin kuruş masrafla inşa ve tamamlanacağı gibi orada hükûmet konağına lüzum ve ihtiyaç olup anılan meblağ başka karşılık

Belge Nu. 17

Hû

Devletlû Efendim Hazretleri

Konya Valiliği Şura-yı Devletten çıkan görüş doğrultusunda, masrafları Konya halkının gönüllü bağışlarıyla karşılanacak hükümet konağı inşaatına hemen başlama izninin verilmesi talebini Saray'a arz eder.

Konya Hükûmet Konağınıñ altı sene mukaddem müteharrik olmasile me'mûrîn-i hükûmet ekserî istikrâ olunan müteferrika hâne ve mağazalarda ve erkân-ı vilâyet zâbta dâ'iresinde ikâmetle fevk'el'âde usret çekilmekte idüğinden hem kiradan kurtulunmak hem de devâ'ir-i hükûmet topluca bir mahalde ikâmet itmek üzere hazîne-i devlete bâr olmaksızın bi'r-rızâ i'âne-i ahâli ile ve nihâyet yedi sekiz yüz biñ kuruş masrafla müceddeden bir hükûmet konağı inşâsına me'mûrîn ve erkân ve eşrâfdan mürekkeben akd olunmuş olan meclisde karâr virilerek bir kıt'a mazbata-i umûmiyye i'tâ idil-

tedariki kabil olmamasına ve hükûmete ait binalar için gönüllü yapılacak yardımların kabulü yüce karara uygun olmasına dayanarak bunun Vakıf ve Devlet Binaları İnşaat ve Tamirat Nizamnamesi hükümlerine uyularak keşif ve eksiltmesi yapılarak götürü veyahut emaneten inşası suretlerinden hangisi hayırlı görünüyorsa o suretle inşa olunmak ve inşaat vakası halkın ileri gelenlerinden oluşacak komisyon aracılığı ve hükümet gözetimi altında bulunmak ve bitiminde ikinci keşfi yapılarak keşif defterleriyle resmi gönderilmek ve halkın fakirlerinden bir akçe alınmamakla beraber bir türlü suiistimallere meydan verilmemek üzere vilayete izin verilmesinin aciz nezaretime havalesi kararlaştırıldığı gösterilmesi dolayısıyla gereğinin yapılması emir ve buyruk yüce anlayış sahibine [sadrâzama] bağlıdır. O konuda ferman emir sahiplerindir.

Ramazanın son günü: 23 Temmuz 1884

Belge Nu. 18

miş ve mesârif-i inşâ'iyeniñ i'âneten tesviyyesiçün taraf-ı ahâlîden kendü hüsn-i rızâ ve muvâfakatlâ-rile arz-ı hâhiş ve istid'â olunduğu añaşılmiş idüğinden mezkûr konağıñ ebniyye-i emîriyye ve vukûfiyye inşâ'at ve ta'mîrât nizâmnamesi ahkâkımına tevfiқан keşf ve münâkasası bi'l-icrâ maktû'an veyâhûd emâneten inşâsı sûretlerinden kangısı hayırlı görüliyor ise ol suretle inşâ olunmak ve inşâ'at-ı vâkı'a mu'teberân-ı ahâlîden teşkil olunacak komisyon ma'rifeti ve hükûmetiñ nezâreti tahtında bulunmak ve hitâmında keşf-i sânisî bi'l-icrâ keşf defterile resmi gönderilmek ve fukarâ-yı ahâlîden bir akçe alınmamakla berâber bir güne sû-i isti'mâlâta meydân virilmemek üzere vilâyete me'zûniyyet i'tâsı hakkında Şûrâ-yı Devlet Dâhiliyye Dâiresinden tanzîm ve i'tâ olunan mazbatanıñ leffen gönderildiği beyânile ol-vec-hile icrâ-yı icâbı husûsuna dâ'ir Dâhiliyye Nezâret-i celîlesiniñ tezkiresi mezkûr mazbata ile berâber arz ve takdîm kılınmış ol-mağla ol-bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref müte'allik buyrulur ise in-fâz-ı mantûk-ı celîline ibtidâr idileceği beyânile tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim fi 7 Şevvâl

sene 301 fi 18 Temmuz sene 300

Sa'îd⁽⁷⁾

(BOA, Y.A...RES. / 24-31, 10 Şevval 1301/03 Ağustos 1884) (Belge Nu. 18)

(Devam edecek)

(7) Günümüz Türkçesiyle:

Devletli Efendim Hazretleri
Konya Hükümet Konağı'nın altı sene önce yanmasıyla hükümet memurları ekseri kiralanan ayrı ayrı hane ve dükkânlarda ve vilayet erkânı zabıta dairesinde ikamette fevkalade sıkıntı çekildiğinden hem kiradan kurtulmak hem de hükümet daireleri topluca bir mahalde ikamet etmek üzere devletin hazinesine yük olmaksızın ahalinin gönüllü yardımlarıyla ve nihayet yedi sekiz yüz bin kuruş masrafla yeniden bir hükümet konağı inşasına memurlar, erkân ve eşraftan meydana gelmesi kararlaştırılmış olan mecliste karar verilerek bir bölük genel belge verilmiş ve inşaat masraflarının yardımlarla ödenmesi için halk tarafından kendi nıza ve muvafakatlariyle sundukları dilekçede arzuları anlaşıldığından mezkûr konağın Vakıf ve Devlet Binaları İnşaat ve Tamirat Nizamnamesi hükümlerine uyularak keşif ve eksiltmesi yapılarak götürü veyahut emaneten inşası suretlerinden hangisi hayırlı görünüyorsa o suretle inşa olunmak ve inşaat vakası halkın ileri gelenlerinden oluşacak komisyon aracılığı ve hükümet gözetimi altında bulunmak ve bitiminde ikinci keşfi yapılarak keşif defterleriyle resmi gönderilmek ve halkın fakirlerinden bir akçe alınmamakla beraber bir türlü suiistimaller meydana verilmemek üzere vilayete izin verilmesi hakkında Şûra-yı Devlet Dâhiliyye Dairesinden düzenlenen ve verilen belgenin ekte gönderildiği beyanıyla o şekilde gereğinin yapılması hususuna dair yüce Dâhiliyye Nezaretinin yazısı mezkûr belge ile beraber arz ve takdim kılınmış olmakla o konuda her ne biçimde yüce padişah hazretlerinin buyrukları şerefle buyrulursa beyan olunan yüce faaliyete başlanacağı beyanıyla övücü yazıları yazıldı efendim. 31 Temmuz 1884

Said